

beeld

Intuïtief en emotioneel
de eenzaamheid voorbij

spraak

Maartje Frenken (Sint-Michielsgestel, 1961) schildert menselijke gestalten, dieren, bloemen en bomen.

Haar intuïtie valt samen met de emotionele lading van de betoverende beelden, die zij met haar aquarelachtige schilderijen weet op te roepen.

Maartje Frenken in haar atelier,
september 2010

Ad Lansink
in gesprek
met Maartje
Frenken

Maartje: jouw doeken hebben iets betoverends, een moeilijk definieerbare uitstraling. Je koppelt minimalisme aan een krachtige inhoud. Is dat een bewuste keuze? Of komt het mysterie vanzelf? **Betoverend? Dat vind ik wel een compliment. Maar ik doel niet op een sprookje. En ook niet op tovenarij. Wel op iets, dat zich afspeelt buiten de realiteit van alledag. Toch is de werkelijkheid wel mijn uitgangspunt. Minimalistisch en toch met inhoud? Ja, dat is wel zo. Niet uit gemakzucht, maar juist om een zekere rust uit te stralen. Zou ik teveel verf en teveel onderwerpen op het doek brengen, dan verlies ik het overzicht. Het is wel een hele opgave, want het beeld mag ook weer niet te vrijblijvend worden. Het mysterie komt meestal vanzelf. Maar het blijft een worsteling, een zwaar en vermoeiend proces.**

Jouw intuïtie en emotie – twee facetten van het menselijk gevoel – leveren voor de onbevungen toeschouwer boeiende beelden op, die een appel doen op de verbeelding. Hoe speel je dat klaar? **Mag ik hardop nadenken? Ik ben eigenlijk geen mens van woorden, wel van verf en materie. Als ik een kwast in mijn handen heb, dan ben ik helemaal weg. Dan is het pure meditatie, die mij drijft. Niet om in trance te raken of zo en ook niet om te mediteren, maar wel om een zoektocht te beginnen met het doek, de verf, de kleuren. Ieder schilderij is een zoektocht. Ik weet tevoren niet waar ik uitkom. Ik kies wel een motief. Wat dan volgt, ben ik eigenlijk zelf: mijn belevenis, de vertaling van mijn gedachten. Uiteindelijk moet het schilderen, het intuïtief handelen, samenvallen met de emotionele lading van het motief.**

Is de techniek – het schilderen in dunne transparante lagen – bepalend of toch het beeld, dat je voor ogen hebt of geleidelijk krijgt? **Ongetwijfeld dat laatste. Maar ik wil wel greep blijven houden op de techniek, op de verf ook. Ik schilder aquarelachtig. Vloeiend en transparant. De verflaag mag niet te dik worden. Het contact met het doek is voor mij belangrijk. De doorzichtigheid is essentieel. De verschillende lagen breng ik dun en druipend, bijna vormloos op het doek tot een beeld ontstaat, dat bij mij past. Met kleuren, die het beeld versterken, zelfs wanneer het gamma moeilijk te definiëren is. Is het beeld niet goed, dan begin ik opnieuw. Of ik schraap een of meer lagen weg.**

De menselijke gestalten op jouw schilderijen zijn onzichtbaar en toch nadrukkelijk aanwezig. Wat is het geheim van deze paradoxale benadering? Zijn het trouwens allemaal vrouwen? **In het begin trof ik wel eens mensen die mijn werk te figuurlijk vonden. Op een gegeven ogenblik vond ik de vormen, waarin ik mijn gevoelens kon verbeelden. Minder details en meer abstractie. Kijk naar de menselijke gestalten die ik schilder. Het gaat mij om wat die vrouwen in zich hebben, hun karakter, hun innerlijke waarde, die ik dan zichtbaar wil maken voor de buitenwereld. Of ik alleen**

vrouwen verbeeld? **Dat is een goede vraag. Het antwoord is eenvoudig: ja. Het heeft natuurlijk alles met mij te maken en met mijn gevoelens. In die zin is mijn werk autobiografisch: onbewust misschien, maar toch. Eigenlijk doet het motief er niet echt toe. Het gaat immers om de zeggenschap van het beeld, de indruk die het doek op de toeschouwer maakt.**

Van de afbeeldingen die je me liet zien, trok vooral 'Transformatie' mijn aandacht. Ik zie en voel een verandering maar kan die verandering niet goed plaatsen. **Het is gewoon een zelfportret, dat ik in het jaar na mijn twee operaties heb geschilderd. Het was een soort bevrijding van de zorg maar ook van en voor mezelf. Ik voelde echt een persoonlijke transformatie. Ik was de tijd daarvoor veel te streng voor mezelf geweest. Plotseling kon ik veel meer dingen toelaten. Motieven, bloemen bijvoorbeeld, maar ook andere onderwerpen. Ik ging nog meer genieten van de kleuren die ik opzet. Een stille hond. Een boom, die bloeit. En dan die bloei vertalen in aansprekende beelden zonder anekdotisch bezig te zijn.**

Je werkt bewust met vage, omfloerste kleuren, kennelijk om beelden op te roepen, die veel te raden laten. Vanwaar die geheimzinnigheid? Of klopt mijn interpretatie niet? **Ja en nee. Ik wil inderdaad beelden schilde-**

Maartje Frenken, 'This is where I am' (2)
160x80cm, olieverf/doek

ren die wat te raden laten. Zinnige zaken liefst, die de verbeelding prikkelen. Maar geheimzinnigheid? Nee: dat wil ik niet. Ik vind het wel fijn, dat mensen zelf iets ontdekken, vormen die boeien, kleuren die aanspreken, een associatie die te denken geeft. Daarom moet ik niet te stellig zijn in de verbeelding. Trouwens: wanneer ik schilder wil ik mezelf ook verrassen.

Je werk is figuratief maar soms is de abstractie tamelijk ver doorgevoerd, zelfs als het om portretten gaat. Wil je afstand creëren of toch iets anders? **Nee, het gaat mij niet om de wijze waarop iets geschilderd is, figuratief of wat meer abstract: ik wil wel uitkomen bij de echte emotie, de pure beleving van het beeld, dat ik met nogal wat inspanning op het doek heb gezet. Veel van mijn doeken hebben iets melancholisch. Ik doel niet meteen op zwaarmoedigheid, wel op het onmogelijke, het moeilijk bereikbare. Vandaar wellicht de vreugde wanneer een schilderij mijzelf overtuigt en verrast.**

Over melancholie gesproken: zelf noem je eenzaamheid en geborgenheid in één adem, terwijl die begrippen nauwelijks in elkaars verlengde liggen. **Dat is een mooie maar lastige vraag. Ja: eenzaamheid en geborgenheid tegelijk en naast elkaar, dat klinkt op het eerste gehoor tegenstrijdig. Maar voor mij liggen die woorden toch heel dicht bij elkaar. Wanneer je alleen bent en op jezelf aangewezen, dan ben je geborgen bij jezelf. Wanneer ik bij veel mensen ben, dan is van eenzaamheid natuurlijk geen sprake. Ik moet dan wel veel meer moeite doen om bij mezelf te blijven. Eenzaamheid heb ik vaak nodig. Het is voor mij de basis om vrijuit te kunnen schilderen.**

De onderwerpen haal je uit het dagelijks leven: mensen, honden, koppen, tot in een hele reeks toe. En bloemen met voor mij als hoogtepunt de kleurrijke tulpenboom. Waar gaat je voorkeur naar uit? **Eigenlijk heb ik geen bijzondere voorkeur. Wanneer ik om me heen kijk, is**

**Ik werd direct getroffen door de aan-
doenlijke hondenportretten van
Maartje Frenken. De hondjes tonen
hun kwetsbaarheid en kunnen niet
anders. 'Zo ben ik nu eenmaal', lijken
ze te willen zeggen. De mensfiguur
van Maartje is weinig gedetailleerd,
heeft een zekere mate van abstractie,
zoals op het prachtige schilderij 'This
is where I am'. Met minimale visuele
middelen slaagt zij er in een emotie of
levensmoment maximaal vast te leg-
gen. Erg goed. — Marie-Louise Salet
(Galerie Stills)**

Maartje Frenken, 'Liesje'
45x35cm, olieverf/doek

het toch het gevoel, de emotie, die mij bij de hand neemt. Als ik een bloem schilder, of een boom, dan kan ik mij verliezen in de verf en de kleuren. Bloemen en bomen zijn het minst emotioneel maar leveren wel beelden op, die veel mensen aanspreken. Maar als ik de hond zie zitten, krijg ik zin om hem meteen op het doek te zetten. Het is dan wel een eenzame hond, een vermenslijkt dier, dat ook zijn gevoelens heeft, meer dan planten. De schilderijen van dieren mogen daarom geen plaatjes worden, geen afbeeldingen. Neem bij voorbeeld dat vogeltje, een klein kwetsbaar wezen, dat mij intrigeert. Het beestje vraagt erom geschilderd te worden als een nietig maar kleurrijk wezen, klein ten opzichte van het grote geheel. De menselijke gestalten die ik schilder, gaan meestal over mezelf. Die beelden zijn voor mij het meest emotioneel.

De reeksen, vooral die met menselijke koppen, spreken mij aan. Wat wil je met die horizontaal of verticaal geordende portretten zeggen? **Het zijn geen portretten, maar impressies van mensen, die ik in mijn gedachten tegenkom. Je treft trouwens in die reeksen wel mannen aan, en ook kinderen. Wat het totale beeld versterkt, dat zijn de kleuren, de afwisseling, het ritme, de structuur. Het is een poging om de individualiteit te doorbreken: mensen als groep bij elkaar brengen, dat is dan een nieuwe uitdaging.**

Aan landschappen waag je je niet, hoewel je de techniek er wel voor in huis hebt en met hond Liesje af en toe de Dommel opzoekt. Komt dat nog – landschappen schilderen zonder gestalten – of blijf je letterlijk en figuurlijk liever dichtbij huis? **Het liefst blijf ik dichtbij huis en haard. Het gezin, de mensen om mij heen, de hond. De Dommel stroomt trouwens hier vlak achter ons huis. Ik denk, dat ik bij mijn huidige thema's blijf.** Maar een overgang naar andere onderwerpen – ook landschappen – sluit ik ook weer niet helemaal uit. Misschien ga ik ooit nog eens klassieke stillevens schilderen, maar dan wel op mijn manier, opnieuw intuïtief en emotioneel.

Je hebt onlangs een mooi doek gemaakt met de titel 'This is where I am', bescheiden maar indrukwekkend tegelijk. Ben je dat ten voeten uit? Anders gezegd: herkenbaar? **Herkenbaarheid speelt voor mij geen rol. Ik probeer de mens achter de werkelijkheid te tonen, de onzichtbare eigenschappen, het karakter misschien. Wel wil ik de kwetsbaarheid van de mens duiden, soms ook het ongemak waarmee hij of zij soms worstelt. Kwetsbaarheid hoeft niet in tegenspraak te staan met schoonheid. Integendeel. Ook zwakte hoort bij de mens.**

Galerie Stills richt zich op moderne, figuratieve kunst. Via wisselende verkoopexposities, werk in de stock, publicaties en verhuur van kunst aan bedrijven kunt u kennismaken met het werk van de kunstenaars uit onze stal. We selecteren kunstenaars op basis van hun professionaliteit, gelaagdheid in figuratie en authenticiteit. Kunst kopen wordt extra aantrekkelijk via de kunstkoopregeling van de Mondriaanstichting. Voor meer informatie over deze regeling, de galerie, lopende exposities en activiteiten, zie: www.galeriestills.nl

galerie STILLS

Curriculum Vitae

Maartje Frenken, 1961
 1979-1982 dansacademie Tilburg
 1984-1989 Koninklijke Akademie voor Kunst en Vormgeving 's-Hertogenbosch
 Diverse exposities vanaf 1993
 Duo-expositie galerie Stills 2010
 Werk in bezit van diverse particuliere collecties en kunstcollecties, zoals het Stedelijk Museum Den Bosch
 Publicaties, onder meer: Maartje Frenken 1996, 2008, 2010 (eigen uitgaven)

moderne kunst

Galerie Stills (024) 641 63 50
 Voorstadslaan 68 www.galeriestills.nl
 6541 ST Nijmegen info@galeriestills.nl

Maartje Frenken, 'Orchidee'
 50x35cm, olieverf/doek

Maartje Frenken, 'Tulpenboom'
 120x120 cm, olieverf/doek

Uitgave bij de expositie van Maartje Frenken en Bob Lejeune van 2 t/m 31 oktober 2010 in Galerie Stills, Nijmegen
 Tekst: Ad Lansink
 Ontwerp: Kees Hakvoort
 Druk: Macula, Boskoop/Nijmegen